

חוקרים צעירים ברמת הנדיב

יומן של בלשים

רמת הנדיב
Ramat Hanadiv
رمات هندیف

רמת הנדיב:

הפקה	ד"ר סלעית רון
ייעוץ מדעי:	צח גלסר, ליאת הדר, ד"ר רחלי שוורץ צחור
צילומים:	שגיא שגיב, ד"ר סלעית רון, ד"ר רחלי שוורץ צחור, ד"ר נורית קינן, אייל ברטוב, עמית גרון, יואב אגוזי
עיצוב ואיור:	גילה גלעד

המרכז לטכנולוגיה חינוכית:

ניהול פיתוח וייעוץ דידקטי:	ד"ר רחל מינץ
כתיבה:	ד"ר סמדר רייספלד
עריכה מדעית:	ד"ר נורית קינן
עריכה לשונית:	חוה בוק

© כל הזכויות שמורות לגני רמת הנדיב
תשס"ז 2007

רמת הנדיב
ת.ד. 325 זכרון יעקב 30900 טל. 04-6298100
www.ramat-hanadiv.org.il

חוקרים צעירים ברמת הנדיב

יומן של בלשים

רמת הנדיב

Ramat Hanadiv

رَمَات هَنْدِيْف

מטח

המרכז לטכנולוגיה חינוכית

נגה ורוני אוהבים לבקר ברמת הנדיב, בדרום הכרמל.
בכל פעם שהם מגיעים אל פארק הטבע הם עוברים הרפתקה מלהיבה ומיוחדת:
כמו בלשים הם עוקבים אחר בעלי החיים שהשאירו סימנים ועקבות, מתבוננים
בפרחים ובפרפרים, חוקרים את ערימת הקומפוסט,
מגלים את סודן של הפרות והעזים ואפילו מגיעים לעין צור לגלות
מה עושים הצבאים בלילות.

רוצים להצטרף אל החוקרים הצעירים?

אתם מוזמנים לקרוא, לחקור ולגלות, להשלים את המשימות
וכמובן לבוא ולבקר ברמת הנדיב!

גילוי נעים!

צ"כ סלעים יון
ימא תיצי

www.ramathanadiv-edu.org.il/hazav

תוכן העניינים

	16 ,6-7 ,4-5	עמוד
	10-11 ,8-9	עמוד
	12	עמוד
	14-15 ,12-13	עמוד

בבוקר התעוררה נוגה וניסתה להבין מאיפה
ההרגשה הנעימה שמתגלגלת לה בתוך הבטן.

ואז נזכרה: ההפתעה!

בפעם האחרונה שהיא ורוני היו בפארק רמת
הנדיב, הבטיח להם עופר, הפקח של הפארק,
שביום הראשון של החופש הוא יכין להם
הפתעה. והנה הגיע היום!

היא קמה מהמיטה, התלבשה וטלפנה אל
רוני.

בשעה שבע כבר היו על האופניים שלהם
ורכבו אל הפארק. עופר חיכה להם בשער,
על האופניים שלו, והושיט להם את מפת
הפארק.

- "נוסעים לאזור החורש" הוא אמר, והם
הסתכלו במפה.

- "הזמנתי אתכם היום לראות דברים שלא
רואים בדרך כלל", אמר עופר. הוא הנמיך את קולו
ולחש: "לגלות יצורים שלא ידעתם שהם קיימים
כאן".
- "נפגוש מכשפות על מטאטא?" התרגש רוני,
"נראה סוסים חדי-קרן?"
- "לא", צחק עופר. "אבל אם תחדדו את החושים,
תגלו דברים מפתיעים מאוד! בואו אחריי!"

הם צעדו באזור החורש, ואז הצביע
עופר על האדמה. "הסתכלו!", אמר.
הם ראו זבר כזה:

- "מה זה?" שאל רוני.
- "נחשו!" אמר עופר.
- "בור שהשאירו ילדים ששיחקו כאן", הציעה נוגה.

- "ציור של האדם הקדמון", ניסה רוני.
- "ואולי עקבות שהשאירה פה חללית קטנה של
חייזרים שהגיעו לביקור?", אמר עופר.
הילדים הציצו בו לראות אם הוא רציני.

- "בואו נמשיך" אמר עופר, והם התקדמו עד
שהגיעו אל שלולית גדולה. המון סימנים כאלה
נראו מסביב לשלולית. רוני נצמד אל נוגה.
האפשרות שהרבה חלליות של חייזרים נחתו כאן,
לא מצאה חן בעיניו...

- "אלה הן עקבות של חזירי בר", אמר עופר, ורוני פלט אנחת רווחה. חזירים, לא חייזרים... אבל נגה פקחה עיניים גדולות: "חזירי בר? יש בפארק חזירי בר?"

- "עכשיו הם נמצאים בתוך הסבך של החורש" השיב לה עופר. "במשך היום הם מסתתרים שם מפני החום, מוצאים מזון ומגדלים את הגורים שלהם. רק בשעות הערב והלילה הם יוצאים מן החורש, ובדרך כלל - כדי לחפש מים.

אתמול בלילה, כשטיילתי כאן לבד ובשקט, ראיתי אותם באים לשתות מהשלולית הזאת - זכרים, נקבות והגורים שלהם".

- "כן", אמר עופר. "אבל כדי לגלות אותם, צריך סבלנות וחוש בילוש.

חזירי בר נמנעים ממפגש עם בני אדם, ולכן לא נתקלים בהם בדרך כלל".

- "ואיפה הם עכשיו?" שאלה נוגה שהתאוששה מההפתעה.

חזיר בר

- "אפשר לזחול בתוכה?" שאלה נוגה.
- "לא!" קרא עופר. "אני בטוח שאת לא רוצה
לפגוש פנים אל פנים חזיר בר מופתע!!!
אבל את מוזמנת לעקוב אחריהם בעזרת הסימנים
שהם משאירים."

נא להכיר

- "וואו!", שרקה נוגה בהתפעלות.
"ועכשיו הם בחורש?"
- "כן", אמר עופר. "אם תסתכלו היטב
על השיחים הצפופים, תגלו בהם מעין
מנהרות, שמובילות פנימה. חזירי הבר עוברים
דרך המנהרות האלה והולכים ב'שבילי
החזירים' שבתוך הסבך."
- "כמו זה?", שאל רוני. הוא הצביע על
הדבר הבא:

בוודאי שמעתם על אינדיאנים או על בדווים,
שמכירים את השטח שהם חיים בו טוב כל כך,
עד שהם יכולים לקבוע על-פי מראה הקרקע
האם מישהו עבר פה קודם.

גם אתם,
אם תסתכלו סביבכם בתשומת לב,
תוכלו למצוא סימנים 'חשודים'
במראה הקרקע.

- "סימנים?" איזה סימנים? שאל רוני, ועופר הראה להם
את זה:

- "מה זה הדבר הזה?" שאלה נוגה ועיוותה את פניה.
- "זאת לעוסית" הסביר עופר.
"החזירים תולשים עשבים, לועסים אותם ומוצצים מהם
את המיץ, שמכיל הרבה סוכרים וחלבונים. את מה שנשאר
הם יורקים.
- "רוצה להחזיק?"
- "לא, תודה", ענתה נגה. אולי יש סימנים שלא היו בתוך
הפה של החזירים?"
- "דווקא יש!", חייך עופר.

נוגה ורוני החלו לבלוש מסביב, ופתאום נעצרו
וקראו יחד: "הנה!".
הם הצביעו על הדבר הבא:

- "כל הכבוד!", קרא עופר ונראה גאה מאוד
בחניכיו המוכשרים.
- "כדי למצוא מזון, חזירי הבר נוברים בקרקע
והופכים אבנים בעזרת האף שלהם. הם אוכלים
פקעות, שורשים, פטריות ובעלי-חיים קטנים
שהם מוצאים.
את סימני הנבירה האלה אפשר לראות בעיקר
בחורף, כשהאדמה רכה."
- "אז באמת יש כאן חזירי בר!" אמר רוני.
הוא התחיל להשתכנע. "לא הייתי מאמין!".
- "ואם כל הסימנים האלה לא מספיקים לכם",
הוסיף עופר, "אתם מוזמנים לחפש סימנים
נוספים."

נא
להכיר

אולי שמעתם פעם את הביטוי:
"מלוכלך כמו חזיר".
הסיבה לכך היא שחזירים נוהגים להתפלש במים
ובבוץ, כדי להסיר מפרוותם טפילים שנדבקו אליה.
אחרי שהבוץ מתייבש, החזירים נצמדים אל גזעי
העצים ומתגרדים בהם.
הבוץ היבש נושר מהפרווה יחד עם הטפילים
המציקים.
- "לא ייאמן!", לחשה נגה. באמת יש כאן סימני
גירוד וגם כמה שערות נוקשות, שנתלשו מזה
שהתגרד כאן..."
- "או מזו שהתגרדה..." אמר רוני.

עקבות של צבי

האם גם אתם רוצים להיות בלשים?

האם יש לכם חושים מחודדים?

- חפשו גם אתם עקבות וסימנים, המעידים על בעלי-החיים שחיים ברמת הנדיב. היעזרו במדריך הסימנים.
- מה מצאתם בשטח?
- צלמו או ציירו את הממצאים שלכם והדביקו בדף העבודה.
- ליד כל ציור או צילום כתבו בקצרה מה רואים בו והיכן הוא נמצא.
- כתבו מי הם בעלי החיים שהשאירו את הסימנים.

- "מה עוד יש כאן בפארק?", שאל רוני, "ג'ירפות?"
עופר צחק. "לא. ג'ירפות אין כאן, אבל איילים,
שועלים ותנים - יש. וגם חולדים וצבאים..."
- "דיו!" הפסיק אותו רוני, "לא יכול להיות!!!"
- "עובדה! ואם תחפשו, תוכלו לראות גם את
הסימנים שלהם בפארק!"
- "מה, למשל?", שאלה נוגה.
- "הנה!" אמר עופר והושיט להם חוברת
שעל הכריכה שלה היה כתוב: יומן של בלשים.
- "בחוברת הזאת תמצאו סימנים רבים, שיכולים
להעיד על נוכחותם של בעלי-החיים בפארק רמת
הנדיב.

קחו את החוברת והתחילו להסתובב ולחפש
סימנים בשטח. בכל פעם שתמצאו סימן כזה,
ציינו אותו ביומן. נראה כמה סימנים תצליחו
לגלות."

רוני ונוגה קפצו ממקומם. "אפשר להתחיל?"
- "קדימה", אמר עופר. "ניפגש כאן בעוד שעה.
להתראות!"
- "להתראות!" קראו נוגה ורוני ויצאו למלאכת
הבילוש.

מדריך הסימנים השלם

עקבות

כמו הבלשים המחפשים עקבות על הקרקע, שיוכלו להעיד על מי שביקר כאן קודם, גם אתם יכולים לבלוש אחר עקבות בשטח ולזהות על-פיהן את בעלי-החיים שהיו כאן. לכל יצור יש עקבות אופייניות לו.

בחורף קל למצוא עקבות, כי יש בוץ בכל מקום, ובבוץ בעלי-החיים משאירים הרבה עקבות. אך גם בקיץ אפשר לראות עקבות בפארק, בעיקר באדמה הרכה שמסביב לברכות ולמאגרי המים, לשם מגיעים בעלי-החיים כדי לשתות.

מלבד זהותו של היצור, העקבות יכולות לספק לנו עוד מידע. עומק העקבות, למשל, יכול לספר לנו האם היצור גדול או קטן, זכר או נקבה (בדרך כלל, הזכרים גדולים מהנקבות). מספר העקבות והכיוון שלהם יכול לרמוז כמה יצורים עברו כאן, לאן הלכו, ועוד...

עז

דורבן

צבי

תן

חזיר בר

שועל

מדריך הסימנים השלם

גללים

אנו רגילים להתייחס אל גללים של בעלי-חיים כאל משהו דוחה ומיותר, אך אתם בלשים, ולכן עליכם לשמוח על קיומם... הגללים הם סימנים שהותירו אלה שביקרו כאן קודם. אולי תתקשו להאמין, אך כמו שיש **מגדירי צמחים**, יש גם **מדריכים לזיהוי של גללים**... היעזרו בתמונות הבאות:

חזיר בר

פרה

עז

דורבן

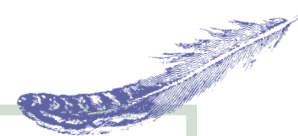

תחנת ריח של צבאים

תחנות ריח

הצבאים הזכרים מסמנים את גבולות השטח "שלהם" בעזרת תחנות ריח. בכל תחנה כזאת הם משאירים שתן וגללים כדי שהריחות יסמנו לזכרים אחרים: "השטח הזה כבר תפוס!". גם הנקבות שעוברות בשטח משאירות בתחנת הריח שתן וגללים. על-פי הריחות יודעים הזכרים כמה נקבות ביקרו במקום, והאם הן מוכנות לגדל צאצאים.

מדריך הסימנים השלם

חפירות בקרקע

חזירי הבר הופכים אבנים ונוברים בקרקע בעזרת האף, כדי למצוא את מזונם. סימני הנבירה נראים בייחוד בחורף, כשהאדמה רכה. גם חולדים משנים את פני הקרקע. הם חיים במחילות, וכאשר הם חופרים אותן, הם מוציאים את הקרקע, והיא נערמת בחוץ. ראיתם תלוליות עפר? - סימן שהגעתם למחילה של חולד.

חולד

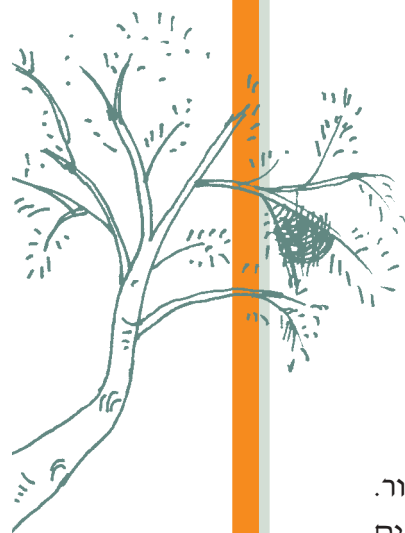

תלולית עפר

סימנים נוספים

הרימו את מבטכם, אולי תראו על אחד העצים קן של ציפור - עורב, ירקון או שחרור. השפילו את מבטכם: אולי תמצאו נוצות. הסתכלו היטב: האם אתם מבחינים בקוצים של דורבן מפוזרים על הקרקע? ואולי ראיתם אצטרובלים של אורן, שחולדות כרסמו אותם, או שערות שנשרו מפרוותם של איילים או של חזירי בר?

הצלחתם למצוא סימנים? תעדו את ממצאיכם ביומן.

נוגה ורוני המשיכו לשוטט בחורש של רמת הנדיב ולחפש סימנים. הם כבר מצאו קבוצה של לעוסיות, שתי תלוליות של חולד ואפילו קוץ של דורבן. –"אם תצליחו לגלות לפחות 5 סימנים", אמר להם עופר לפני שיצאו לדרך, "תחכה לכם בשער הפתעה".

–"הפתעה?" שמחו השניים, ורוני ניסה לנחש מה זה יכול להיות.

נוגה לא ניסתה לנחש. היא קיוותה שעופר יזמין אותם שוב אל הפארק, למשחק חדש שיגלה להם עוד סודות מהפארק של רמת הנדיב.